IN PLVTARCHI LIBROS QVI INSCRIBVNTVR

NON POSSE SVAVITER VIVI SECVNDVM EPICVRVM

ET

ADVERSVS COLOTEM

EMENDATIONES SCRIPSIT

ED. RASMVS.

Prostant apud S. Calvary eiusque socium, bibliopolas Berolinenses.

Qui nostra aetate praeter Cobetum et Doehnerum Plutarchi libris in Epicureos scriptis vel explicandis operam dederint vel emendandis compertum non habeo. Ac Batavus quidem clarissimus, locis nonnullis ut solet conjecturas leviter quasi adspergens, parum pro nomine et fama videtur scriptori profuisse, Doehnerum autem, qua est prudentia et moderatione, prima tantum capita libri qui inscribitur *Non posse suaviter vivi secundum Epicurum* tractasse dolemus. Tot igitur tamque foedis confecti vulneribus libri elegantissime scripti hodieque jacent, ut, quemadmodum Romae olim satiram non scribere difficile erat, hic quin vel invitus criticum agas facere non possis. Ac feliciter evenit, ut qui iisdem vitiis laborent eandem habeant libri medicinam. Quaedam enim ex antiquioribus quos Plutarchus imitatus est scriptoribus optime corrigi possunt, frequentius singulari Plutarchei sermonis efficitur aequabilitate, ut ad aliorum locorum similitudinem corrupta verba liceat emendare. Quare vel utramque vel alteram viam persequi debebit, quisquis ad emendandos Plutarchi libros accesserit, quod qui omiserit, hariolari potius et conjecturis quasi ludere quam litteris videbitur inservire.

NON POSSE SVAVITER VIVI SECVNDVM EPICVRVM.

Cap. I.

Ed. paris .... *δεῖ τοὺς λόγους ἕκαστον ὧν ἐλέγχει καὶ τὰ γράμματα μὴ παρέργως διελθεῖν, μηδὲ φωνὰς ἀλλαχόθεν ἄλλας ἀποσπῶντα, καὶ ῥήμασιν ἄνευ γραμμάτων ἐπιτιθέμενον, παρακρούεσθαι τοὺς ἀπείρους.*

Doehner. q. plut. II. init. *non obiter scripta philosophorum quos quis argumentis esset refutaturus percurrenda esse, nec vocibus hinc inde et quasi per saturam avulsis atque litterarum adeo fide cassis imperitae plebis oculos praestringi debere.*

Scribendum est ... *καὶ ῥήμασιν ἄνευ πραγμάτων ἐπιτιθέμενον* ....

Cf. Plut. adv. Colot. 3: (de eadem re) *ὁ δὲ Κολώτης, ὅτι φωνάς τινας ἐρήμους πραγμάτων ἀποσπῶν* ... **Ibid. 13:** *ταῦτα συκοφαντῶν ἐκ τῆς φωνῆς ὁ Κολώτης, καὶ τῷ ῥήματι διώκων οὐ τῷ πράγματι τὸν λόγον.* **Ibid. 22:** *ἐν πράγμασιν ἔχοντα τὴν ἀπάτην, οὐ περὶ φωνάς τινας.* **Descendit** *γραμμάτων* **in hunc versum ex superiore:** *καὶ τὰ γράμματα μὴ παρέργως διελθεῖν.*

Cap. II.

Ed. paris. *Δοκεῖς οὖν μοι μὴ τὸ ἡδὺ ἐξαίρειν, ὥς φασιν, ἀλλὰ τὸ ζῆν.*

Scrib. ... *ὥς φῄς* ... *ut ais.*

Quid sit *voluptatem tollere, ut loquuntur,* **non intellego. Dixerat Theo unam rem se esse demonstraturum, suaviter certe non posse vivi secundum Epicurum. Theonis igitur consilium laudat Plutarchus, quod voluptate sublata omnino vivendi locus illis eripiatur.**

Cap. III.

Ed. paris. *αἱ δὲ ἡδοναὶ καθάπερ αὖραι πρὸς ἑτέραις ἕτεραι τοῦ σώματος ἄκραις ἐπιγελῶσαι διαχέονται, καὶ ὁ χρόνος ὁ μὲν τούτων οὐ πολύς* ...

Doehn. q. pl. II. 2. ... *αὖραι πρὸς ἑτέροις* ... *ἄκροις ἐπιγελῶσαι.* ....

Scrib. ... *αὐγαί τινες ἑτέροις* .. *ἄκροις ἐπιγελῶσαι* ..

Cf. infra cap. 23: *μεγάλην ἡδονὴν* ... *καὶ χαρὰν οἷον αὐτὴν* (sic codd.) *ἐπιγελῶσαν τοῖς ἀγαθοῖς. αὐτὴν* diu a Bryano et Reiskio rectissime in *αὐγὴν* mutatum est. Tamen Doehnerus non eo consilio attulit hunc locum, ut inde superiorem emendaret, sed

ut ipsum ex superiore prava conjectura corrumperet scribens: *καὶ χαρὰν οἷον αὔραν ἐπιγελῶσαν τοῖς ἀγαθοῖς*. Imo vero, quamquam etiam cap. 12. voluptates cum ventis comparantur (*αἱ τοῦ σώματος ἡδοναί, καθάπερ οἱ ἐτησίαι, μαραίνονται μετὰ τὴν ἀκμήν*), tamen alteri loco *αὐγὴν* alteri *αὐγαί* reddendum est. Primum enim *ἐπιγελᾶν* non potest dici nisi de rebus splendentibus, deinde ut voluptatum ita luminum est, alia in summis corporibus in clara luce ponere alia quasi negligere, quum aurae in omnes partes aequabiliter diffundantur. Quoniam vero *ἐπιγελᾶν πρός τινι* soloecum esse videtur, *αὐγαί τινες* scripsi.

Ib. ed. paris. *Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν ἂν ἅπτωνται πλείονα περὶ τούτου λέγειν οὐκ ἐῶσιν ἡμᾶς.*

Scrib. *Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν ἀναπτύσσοντας πλείονα ...*

Ne Reiskius quidem expedire potuit *ἂν ἅπτωνται*. Debebat certe dicere Plutarchus: *τοῦ ... ἂν ἁπτώμεθα*. Videtur autem huc pertinere *ἀναπτύσσειν* revelare: cf. de garrul. 2. *αὐτὴ δὲ (ἡ ψυχὴ) ἐντὸς ἑτέρας τινὰς ἀναπτύσσει καὶ διέξεισι πρὸς αὐτὴν φροντίδας*. Symp. VII. 10. 12 extr. *ὁ οἶνος .... τὸ ὕπουλον ὥσπερ τινὰς διπλόας ἀναπτύσσει τῆς ψυχῆς*.

Ib. ed. paris. *πέρας αὐταῖς* (scil. *ταῖς ἡδοναῖς*) *κοινὸν Ἐπίκουρος τὴν παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσιν ἐπιτέθεικεν, ὡς τῆς φύσεως ἄχρι τοῦ λῦσαι τὸ ἀλγεινὸν αὐξούσης τὸ ἡδύ, περαιτέρω δὲ προελθεῖν οὐκ ἐώσης κατὰ μέγεθος, ἀλλὰ ποικιλμούς τινας οὐκ ἀναγκαίους, ὅταν οὐκ ἐν τῷ μὴ πονεῖν γένηται, δεχομένης.*

Scrib. *ὅταν οὖν ἐν τῷ μὴ πονεῖν γένηται.*

Ipse enim Epicurus apud Diog. L. X. 144 haec docet: *οὐκ ἐπαύξεται ἡ ἡδονὴ ἐν τῇ σαρκί, ἐπειδὰν ἅπαξ τὸ κατ' ἔνδειαν ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ ἀλλὰ μόνον ποικίλλεται* et apud Cic. de fin. I. 11. 38: *privatione doloris putat Epicurus terminari summam voluptatem, ut postea variari voluptas distinguique possit, augeri amplificarique non possit.*

Cap. IV.

Vulg. (Epicurei) ... *ὥσπερ σωμάτων οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ τοῦ σοφοῦ τὰ τῆς ἡδονῆς ἐκκλύσματα μένειν ἐῶντες.*

Ed. par. *ὥσπερ σωμάτων [ἐν] οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ.*

Doehn. I. p. 52. *ὥσπερ σαρώματα ἐν οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ.*

Doehn. II. p. 6. *ὡς περισσώματα κοιλίᾳ τῇ ψυχῇ.*

Scrib. *ὥσπερ σύρματα ἐν οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ.*

Doehnerus priorem conjecturam ipse postea abjecit, quod turpis hiatus *σαρώματα ἐν* Plutarcho obtruderetur. Quamquam non video, quid sit causae cur, qualia Sintenisius (de hiat. p. 342) collegit, *ἐκτήσατο αὐτῷ, ἐφαίνετο ἔμφρων* cet. Plutarchum sibi sumpsisse, *σαρώματα ἐν* denegasse putemus. Quodsi recte Doehnerus offenditur in ipsa voce *σαρώματα* semel a grammatico quodam citata, id non valere de notissimo verbo *σύρματα*, cui eadem sententia subjecta est, vel unus demonstrat locus notissimus Heracliti ap. Arist. Eth. Nicom. 10. 5: *ὄνον σύρματ' ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν* vel Dioscor. 5. 85: *ἔμπλεως καρφῶν καὶ τριχῶν καὶ γῆς ὡς ἂν ἀπόψηγμά τι καὶ σύρμα τῶν ἐν τοῖς χαλκουργείοις ἐδα-*

φῶν καὶ καμίνων οὖσα. Altera autem ingeniosa Doehneri conjectura eo maxime mihi videtur laborare, quod praepositio deest, quamquam ipse vir doctissimus (II. 33.) multas congessit similitudines hunc in modum comparatas: *ὥσπερ ἐν σκληρᾷ σαρκὶ καὶ τυλώδει τῇ ψυχῇ, οἷον ἕλκος ἐν σαρκὶ τῇ ψυχῇ* cet.

Ib. ed. par. *ὡς ἐν τῷ ταύτην* (scil. *εὐστάθειαν*) *ἐπινοεῖν* **περί τινας** *ἐσομένην καὶ γεγενημένην, τοῦ ἡδέος ὄντος.*

Scrib: *περὶ τίνα ἐσομένην,*

„si quis norit, quibus in rebus illa stabilitas voluptatis (*Cic. fin.* II. 3. 9.) *vel futura sit vel fuerit.* De verborum conformatione cf. praec. conj. 24: *ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα φέρουσαν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιωσομένην.*

Cap. V.

Ed. par. *Ὅρα δὴ πρῶτον μὲν, οἷα ποιοῦσι* (scil. *οἱ Ἐπικούρειοι*) *τὴν εἴτε ἡδονὴν ταύτην εἴτ' ἀπονίαν, ἢ* **εὐπάθειαν**, *ἄνω καὶ κάτω μετεροῦντες.*

Scrib. ... *ἢ εὐστάθειαν* ...

Modo enim id ipsum Plutarchus enarravit, finem bonorum ab Epicureis poni in vacuitate doloris sive stabilitate voluptatis, (*ἡ ὑμνουμένη εὐστάθεια* de san. pr. 22.), *si tibi*, ut Metrodorus ait (Cic. Tusc. II. 7. 17, offic. III. 33. 117, de fin. II. 28. 92 cet.) *corpus bene constitutum sit et exploratum, ita semper fore.*

Cap. VI.

Ed. par. *Ὄχλων δὲ θυμοὺς, καὶ λῃστῶν ὠμότητας, καὶ κληρονόμων ἀδικίας, ἔτι δὲ λοιμοὺς ἀέρων καὶ* **θάλασσαν εὐβράγχην**, *ὑφ' αἷς Ἐπίκουρος ὀλίγον ἐδέησε καταποθῆναι ... ὡς γράφει, τί ἂν λέγοι τις;*

Doehn. II. p. 10: *καὶ θάλασσαν* **ἐκβραστὴν** *ὑφ' ἧς* .....

Scrib. *καὶ θάλασσαν* **αὖ βραστήν**, *ὑφ' ἧς* .....

Optime quidem dicitur: *ἡ θάλασσα ἐκβράζει, mare ejicit* velut naufragos, ligna, pisces. Addo etiam Doehnerianis locos nonnullos ex Aeliano sumptos N. A. 13. 21: *ὁ Τρίτων ... δεῦρο ἐξεβράσθη*, 13. 23: *καὶ ἐκβρασθεῖσαν* (*σκολόπενδραν*) *θεάσασθαι οὐκ ἄν τις θρασύνοιτο.* 6. 15: (*ὁ δελφὶς*) *ἑαυτὸν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς ἕλκων ἐξέβρασε*, 15. 23: *καὶ ἅπαξ ἐκβρασθέντες ὑπὸ τοῦ κύματος*, 16. 19: *ὅταν δὲ ἄρα νοσήσας ὅδε ὁ λαγὼς ... ἐκβρασθῇ.* At *ἡ θάλασσα ἐκβράζεται* dici non potest, nam quod ejicit non ejicitur, immo *mare jactatur* (*βράζεται*). Illud vero notum est, *αὖ* vel *αὖ πάλιν*, quod sexcenties apud Plutarchum reperitur, saepe in extremis verborum enumerationibus legi. Simillimus est ejusdem Epicuri locus adv. Col. 29: *οὐκ εἶναι φύσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἀμείνω, καὶ τερατικῶς αὐτὸν εὖ ἀπαγγέλλειν* (?) **καὶ πάσχειν αὖ** *τὸ τῶν γυναικῶν.*

Cap. VIII.

Ed. par. (Epicurei) *Χαίροντες ἀνδραπόδων τινὰ χαρὰν ἢ δεσμίων ἐξ εἱργμοῦ λυθέντων .... ἐλευθέρας δὲ καὶ καθαρᾶς καὶ ἀμιγοῦς καὶ* **ἀπουλωτίστου** *χαρᾶς ἀγεύστων.*

Doehn. II. 10: *καὶ ἀνεπιθολώτου χαρᾶς*
Scrib. *καὶ ἀδουλώτου χαρᾶς*

ἀπουλώτιστος nihil esse, apparet. Nam *sine vibicibus*, quae est quorundam interpretatio, graece diceretur *ἀνύπουλος*, quod Hesychii tantum et ecclesiasticorum scriptorum auctoritate confirmatur. Ne Doehnerianum quidem *ἀνεπιθόλωτος* meliore nititur fundamento. At *ἀδούλωτος* non solum in exemplum a fugitivis petitum bene cadere rationeque palaeographica commendari videtur sed etiam alibi apud Plutarchum legitur cf. vit. Rom. 7: *ἐνορῶν δὲ τῷ προσώπῳ τὸ θαῤῥαλέον καὶ ἰταμὸν τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον καὶ ἀπαθὲς ὑπὸ τῶν παρόντων.* amator. 9: *καὶ τῷ μηδὲν ἐκπεπλῆχθαι τῶν περὶ ἐκείνην, ἴσον παρέχειν καὶ ἀδούλωτον.* consol. ad Ap. 13: *τὸ γὰρ ἀδούλωτον τῇ σαρκὶ καὶ τοῖς ταύτης πάθεσι διάγειν.*

Ib. ed. par. *Αὐτὸς γοῦν ὁ Ἐπίκουρος εἰπὼν ὡς [Εἰ] μηδὲν ἡμᾶς αἱ ὑπὲρ τῶν μετεώρων ὑποψίαι ἠνώχλουν, ἔτι [τε] τὰ περὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, οὐκ ἂν ποτε προσεδεόμεθα φυσιολογίας.*

Epicuri verba, hoc loco sive a Plutarcho ipso sive a librario in angustum coacta, inter *κυρίας δόξας* apud Diog. L. X. 142 uberiora quidem leguntur sed tam corrupta, ut vel Cobetus de restituendo genuino sermone desperasse videatur:

Εἰ μηδὲν ἡμᾶς αἱ περὶ τῶν μετεώρων ὑποψίαι ἠνώχλουν καὶ αἱ περὶ θανάτου μήποτε πρὸς ἡμᾶς ἐστι, ἔτι τε τετόλμηκα νοεῖν τοὺς ὅρους τῶν ἀλγηδόνων καὶ ἐπιθυμιῶν, οὐκ ἂν προσεδεόμεθα φυσιολογίας.*

Scrib. *ἔτι τε τὸ μὴ κα[τα] νοεῖν τοὺς ὅρους* (scil. *μὴ ἠνώχλει*).

Num recte Cobetus, secutus ni fallor J. G. Schneiderum (Adnot. ad Epicur. epistolam ad Herod. init.) *μήποτε πρὸς ἡμᾶς ἐστι* scripserit pro eo quod in codicibus esse videtur *εἴτι*, dubito, neque enim verbum substantivum illi formulae adjectum unquam me legere memini. Equidem magis de dittographia quae dicitur cogitaverim. Jam modestam illam quasi excusationem *εἴ τι τετόλμηκα νοεῖν* absurdissimam esse inter *κυρίας δόξας*, quas *leges maxime ratas et quasi oracula sapientia* Epicurus esse voluisset, post Gassendum ad unum omnes censuerunt. Atqui apud Diogenem haec antecedunt, a Cicerone, (de fin. II. 7. 21.) latine conversa: *Εἰ τὰ ποιητικὰ τῶν περὶ τοὺς ἀσώτους ἡδονῶν ἔλυε τοὺς φόβους τῆς διανοίας τούς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, ἔτι τε τὸ πέρας τῶν ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν ποτε εἴχομεν, ὅ, τι μεμψαίμεθα αὐτοῖς.* Levissimo igitur litterarum facto additamento pro *εἴ τι τετόλμηκα νοεῖν* scribendum credo *ἔτι τε τὸ μὴ κατανοεῖν.*

Cap. X.

Ed. par. *ὡς τὸν Ἡροδότου τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Περσικὰ τὸν Ξενοφῶντος.*

Scrib. ... *Ἡροδότου τὰ Περσικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ... Ξενοφῶντος.*

Suum cuique scriptori reddendum esse, quis non intelligat? Quid vero praeterea in periodo maxime turbata corrigendum sit, dicere non audeo.

Ib. ed. par. *γέγραφε περὶ Πανθείας Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος ἢ Θήβης Θεόπομπος.*

Scrib. ... *ἢ Θήβας Θεόπομπος*

ut de Herod. mal. 6: *τὸν ὑπὸ Θήβας Ἀλεξάνδρου τοῦ τυράννου φόνον.* Docet enim Cobetus alicubi *Θήβα* servare *α* longum. Ceterum in vita Pelopidae nomen clarissimae mulieris *Θήβη* scribi non reticuerim.

Cap. XI.

Ed par. *Καίτοι ταῖς μὲν ἱστορίαις ἁπλοῦν τι καὶ λεῖόν ἐστι.*

Scrib. *ἁπαλόν τι καὶ ....*

cf. de Herod. mal. extr: *φυλάττεσθαι τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ* (Herodoti) *καὶ κακολογίαν λείοις καὶ ἁπαλοῖς σχήμασιν ὑποδεδυκυῖαν.* de aud. 16: *ἀλλ' ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἁπαλὰς ἀποστρέφοντες ὁμιλίας τὰ ὦτα.* Etiam adv. Colot. 27 corrigendum est: *τὰ ἁπαλὰ ταῦτα καὶ λεῖα καὶ προσηνῆ κινήματα τῆς σαρκός.*

Cap. XII.

Ed. par. (senes secundum Epicurum) *τῶν τε προτέρων ἡδονῶν ἀναμιμνήσκοντες ἑαυτούς, καὶ χρώμενοι ταῖς παλαιαῖς ἀπορίᾳ προσφάτων, ὥσπερ τεταριχευμέναις καὶ νεκραῖς, ἄλλας πάλιν καὶ τεθνηκυίας, οἷον ἐν τέφρᾳ ψυχρᾷ, τῇ σαρκὶ κινοῦντες παρὰ φύσιν καὶ ἀναζωπυροῦντες.*

Scrib. *καὶ χρώμενοι ταῖς παλαιαῖς ἀπορίᾳ προσφάτων ὥσπερ τεταριχευμέναις, καὶ νεκρὰς ἄλλας πάλιν καὶ τεθνηκυίας, οἷον ἐν τέφρᾳ ψυχρᾷ τῇ σαρκί ...*

νεκραῖς non potest tanquam synonymum copulari cum *τεταριχευμέναις* (ut putabat Doehn. I. 47), omnis enim caro quae nutrimento est mortua est. Immo prior pars similitudinis his tantum verbis continetur: *καὶ χρώμενοι ταῖς παλαιαῖς ἀπορίᾳ προσφάτων ὥσπερ τεταριχευμέναις.* Videtur enim exprimi proverbium quoddam apud Suidam s. v. *ἂν μὴ* reliquosque paroemiographos traditum: *ἂν μὴ παρῇ κρέα, ταρίχει στερκτέον παρεγγυᾷ ἡ παροιμία ὅτι δεῖ τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖσθαι.* Alterum genus libidinum proximis describitur: *καὶ νεκρὰς ἄλλας πάλιν καὶ τεθνηκυίας ...* Sic conjungit Plutarchus (Doehn. II. p. 27) *ἀρχαῖα καὶ παλαιά, σμικρὰ καὶ φαῦλα, εὐμαρῶς καὶ ῥαδίως, νεαρὸς καὶ πρόσφατος.*

Cap. XIII.

Ed. par. *μουσικὴν δὲ ὅσας ἡδονὰς καὶ χάριτας οἵας φέρουσαν ἀποστρέφονται καὶ φεύγουσι, βουλόμενος οὐκ ἄν τις ἐκλάθοιτο, δι' ἀτοπίαν ὧν Ἐπίκουρος λέγει, φιλοθέωρον μὲν ἀποφαίνων τὸν σοφὸν ἐν ταῖς διαπορίαις καὶ χαίροντα παρ' ὁντινοῦν ἕτερον ἀκροάμασιν.*

Scrib. ... *χάριτας οἵας φέρουσαν ὅσον ἀποστρέφονται, οὐκ ἄν τις ἐκλάθοιτο βουλόμενος ...... ἐν ταῖς Διαπορίαις .....*

Simillima enim constructio invenitur supra cap. IX: *Ὧν ὅσας ἑκάτερον καὶ ἡλίκας ἡδονὰς ἀναδίδωσιν, οὐκ ἄν τις ἀκούσειε διελθεῖν προθυμούμενος.* Quamquam alibi Plutarchus *οὐδὲ βουλόμενος* praefert, velut infra c. 15: *ἀλλὰ τὴν ἀτοπίαν οὐδὲ βουλόμενόν*

ἐστι ... παρελθεῖν, c. 18 init.: οὐδεὶς ἂν οὐδὲ βουλόμενος ἐκστήσειεν ἑαυτοῦ cet. Quid vero valeat ἐν ταῖς διαπορίαις merito mireris nec Reiskium nec Wyttenbachium nec Duebnerum perspexisse, quum vera interpretatio jam a Menagio bis edita sit ad Diog. L. X. 120 et 121. Illi enim, quamquam dubitationis signo appicto, sic convertunt: *sapientem spectando debere esse deditum in pompis [?] scenicisque actionibus*, quum Διαπορίαι Epicuri sint liber, in his ipsis quos tractamus libris citatus (adv. Col. 34.)

Ib. ed. par. Εἰ δὲ Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος συναγαγὼν τὸ μουσεῖον τούτοις (scil. Epicuri) συνέτυχε τοῖς καλοῖς καὶ βασιλικοῖς παραγγέλμασιν, ἆρ' οὐκ ἂν εἶπε τοῖς Σαμίοις, Ὦ Μοῦσα, τίς ὁ φθόνος: Ἀθηναίων γὰρ οὐδενὶ πρέπει ταῖς Μούσαις οὕτως ἀπεχθάνεσθαι καὶ πολεμεῖν· ὅσα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεύς, ἀτύζονται βοὰν Πιερίδων ἀίοντα.

Scrib. ... οὐκ ἂν εἶπε, Ὦ Μοῦσα τίς ὁ φθόνος; Ἀθηναίων γὰρ οὐδενὶ πρέπει τοῖς Σαμίοις οὕτως ἀπεχθάνεσθαι καὶ πολεμεῖν, ὅσα δὲ μὴ etc.

Cobetus — nam de reliquis taceo — quid ea emendatione quam Mnemos. VI. p. 112 protulit: Τοῖς Σαμίοις, ὦ Μοῦσα, τίς ὁ φθόνος; sibi videatur effecisse non intellego. Mihi Plutarchus notissimum Atheniensium in Samios odium significasse videtur, quod in proverbium cessisse Apostolius XVI. 14 docet et Suidas s. v. τὰ Σαμίων ὑποπτεύεις, παροιμία. αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν δεδιότων τινὰς ἀνηκέστους κακῶν ἀποδόσεις, παρῆλθε δὲ ἀπὸ τῶν γενομένων ὑπὸ Ἀθηναίων εἰς Σαμίους αἰκισμῶν. Haec igitur est sententia loci: Epicuri in Musas odium acerbius erat quam Atheniensium in Samios.

Ib. ed. par. ... οἷον διὰ τί τῶν ἴσων αὐλῶν ὁ στενότερος (sic!) βαρύτερον φθέγγεται· καὶ διὰ τί τῆς σύριγγος ἀνασπωμένης, πᾶσιν ὀξύνεται τοῖς φθόγγοις, κλινομένης δὲ πάλιν βαρύνει ..... καὶ τί δήποτε τῶν θεάτρων ἂν ἄχυρα τῆς ὀρχήστρας κατασκεδάσῃς ἢ χοῦν, ὁ λαὸς τυφλοῦται.

Scrib. ... ὁ στενώτερος [ὀξύτερον, ὁ δὲ εὐρύτερος] βαρύτερον φθέγγεται .... κατασπωμένης δὲ πάλιν βαρύνεται ..... ἢ χοῦν, ὁ νόμος τυφλοῦται.

Primum apparet, angustiore tibia non graviorem sed acutiorem sonum edi. σύριγξ autem, quoniam Plutarchus hoc loco de tibiis tantum quaestiones ponit, non pastoricia illa fistula ex compluribus arundinibus compacta sed in ipsa tibia pars quaedam videtur esse. Quae qualis fuerit discimus ex ipso Plutarcho de mus. 21: Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ ... ἑτέρων πολλῶν, οὓς πάντας ἴσμεν ... ἀπεσχημένους χρώματός τε καὶ μεταβολῆς ... Τηλεφάνης ὁ Μεγαρικὸς οὕτως ἐπολέμησε ταῖς σύριγξιν, ὥστε τοὺς αὐλοποιοὺς οὐδ' ἐπιθεῖναι πώποτε εἴασεν ἐπὶ τοὺς αὐλούς, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθικοῦ ἀγῶνος μάλιστα διὰ ταῦτ' ἀπέστη. Ex quo efficitur, quamvis Volkmannus hanc loci explicationem primo a Buretto editam rejiciat, syringem simplicem quandam fistulam fuisse, quam tibicines interdum summis tibiis praefigerent, quo luxuriosiorem redderent modulationem (πλάσιν). Huc de Mida quoque Agrigentino (Schol. Pind. Pyth. XII. 1) fabula referenda erit. Quare quum σύριγξ tibiae eam fere partem significet quae alioquin dicitur γλῶσσα (*ligula, Mundstueck*), liceat afferre locum Theophrasti (hist. plant. 4. 11. 7) minus perite a Plinio (n. h. 16. 36) latine redditum: Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν πλάσιν μετέβησαν, ἡ τομὴ (scil. τοῦ καλάμου) μετεκινήθη ... Γίνεσθαι δέ φασι τρίενον τε χρήσιμον καὶ καταυλήσεως βραχείας δεῖσθαι

καὶ κατασπάσματα τὰς γλώσσας ἔχειν· τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον τοῖς μετὰ πλάσματος αὐλοῦσι. Sequitur igitur, supra scribendum esse *τῆς σύριγγος ... κατασπωμένης.* — Postremo pro insano *ΗΧΟΥΝΟΛΛΟC* restitui *ΗΧΟΥΝΟΝΟΜΟC* et litterarum adductus similitudine et quod tibicinum potissimum modi *νόμοι* vocabantur. — *ὁ νόμος τυφλοῦται* est *modus attenuatur* cf. symp. 8. 3. 3. *ἡ δὲ φωνὴ ... τυφλοῦται παντάπασιν.*

Cap. XV.

Ed. par. *τίνας οὖν οἰόμεθα ... ἡδονὰς εἶναι τὰς Πλάτωνος, ... τίνας δ' Ἀριστοτέλους ... τίνας δὲ Θεοφράστου καὶ Φειδίου τοὺς τῆς πατρίδος ἐκκοψάντων τυράννους;*

Scrib. *τίνας δὲ Θεοφράστου καὶ Φανίου ...*

Theophrastus non solum hic inter eos nominatur philosophos qui optime de republica meruerint, sed etiam loco gemello adv. Col. 33 dicitur *τὴν πατρίδα δὶς ἐλευθερῶσαι τυραννουμένην.* Quamquam, quum reliqui scriptores de hac re universi taceant, haud scio an omne illud tyrannicidium a rhetoribus eum in modum fictum sit, quem egregie perstrinxit *Lehrs: populaere Aufsaetze aus dem Alterthum* p. 197 cet. Jam vero, quum Theophrastus et ille quem nemo novit Phidias conjuncti videantur patriam in libertatem vindicasse, notissimum Theophrasti amicum eundemque popularem Phaniam Eresium in Plutarchum inducere non dubito, praesertim quum tyrannos ab eo si non ejectos at libris tamen tractatos fuisse aliunde constet. Citatur enim apud Athen. 6. 232. c: *Φανίας ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ τυράννων* et 3. 90. e: *Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ τυράννων ἀναίρεσις ἐκ τιμωρίας.*

Cap. XVI.

Ed. par. ... *νέας γυναῖκας, οἷα Λεόντιον καὶ Ἡδεῖα καὶ Νικήδειον ἐνέμοντο περὶ τὸν κῆπον.*

Scrib. ... *οἷαι ... Νικίδιον ...*

Legitur Diog. L. X. 7. *Μαρμάριον καὶ Ἡδεῖαν καὶ Ἐρώτιον καὶ Νικίδιον,* quare *Νικίδιον* etiam apud Plutarchum scribendum esse jam Menagius docuit. Et *Νίκιον* (Ath. 4. 157. a.) et *Νικίδιον* et *Νικώ* (Ath. 13. 582. e.) meretricia nomina sunt.

Ib. ed. par. .... *φέρων δὲ στέφανον ἀμφέθηκέ τις·*
ὑμνεῖτο δ' αἰσχρῶς, κλῶνα πρὸς καλὸν δάφνης,
ὁ Φοῖβος οὐ προσῳδά· τὴν τ' ἐναύλιον
ὠθῶν τις ἐξέκλαξε (codd: *ἐξέκλαζε*) *σύγκοιτον φίλην.*

Interpr. par. .... *jamiamque alius domus operiens, excludit caram conjugem.*

Scrib. *τοῦ τ' ἐναντίον βοῶν τις ἐξέκλαζε σύγκοιτον φίλην. e regione hujus alius vociferatione nomen carae conjugis celebrabat.*

Quamquam vel Meinekius in Addend. ad Com. Gr. T. V. p. 121 *ἐναύλιον,* inquit, *forsan rectius intellegas de janua ut ὠθεῖν sit cum vi impellere,* tamen non video quo spectet in describendo servorum convivio vel janua interior cum vi impulsa vel cara

conjux exclusa. Quid quod ne vocabulum quidem graecum est *ἡ ἐναύλιος* scil. *θύρα*. Est in aedibus *αὔλειος θύρα*, est *μέταυλος* (cf. Lys. or. 1. 17. Lob. ad Phryn. 195. Cobet Nov. Lect. 76, ib. 178) non est *ἐναύλιος*. Contra, quid in conviviis frequentius auditur cantilenis ebriorum summa voce amicularum laudes effundentium? Nec minus recte dici videtur *ἐξέκλαζε σύγκοιτον φίλην* quam apud Eur. Jon. 1204: *ἐκ δ' ἔκλαγξ' ὄπα ἀξύνετον αἰάζουσα* vel Aesch. Agam. 48. *μέγαν ἐκ θυμοῦ κλάζοντες Ἄρη* vel Vergilianum illud: *formosam resonare doces Amaryllida silvas.*

Cap. XVII.

Ed. par. *Καὶ ἕωλον οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡδονῆς τὸ μέγεθος, καθάπερ κέντρῳ καὶ διαστήματι, τῇ γαστρὶ περιγράφουσι.*

Scrib. *Καθόλου δ' οἱ ἄνθρωποι . . .*

Saepe enim Plutarchus in initio enunciationis, qua ad novum argumentum et latius patens argumentum est transiturus, *καθόλου* ponit. cf. de mus. 21: *καθόλου δ' εἴ τις . . .* ib. 41 init *καθόλου δ' ὅ γε νοῦν ἔχων . . .* consol. ad Ap. 17 init. *καθόλου γὰρ χρή*, de virt. mor. 12: *καθόλου δὲ τῶν ὄντων αὐτοί τέ φασιν . . .* sept. sap. conv. 20: *καθόλου δὲ εἶπεν, εἴ τις . . .* Quod Wyttenbachius commendavit *καὶ ὅλον* sic non videtur reperiri.

Ib. ed. par. *Ἀλλὰ καὶ, εἴ τι μέγα περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς, κοινόν ἐστι δήπου τοῦτο τοῖς πρακτικοῖς πράγμασι.*

Reisk. Wyt. *τοῖς πρακτικοῖς ἀνδράσιν.*

Scrib. *ταῖς πρακτικαῖς* scil. *ἡδοναῖς.*

Communitas enim non potest esse inter voluptatem et hominem sed inter binas voluptates vel binos homines. Sic in extremo capite legimus: *καὶ τῶν ἡδονῶν τὰς σωματικὰς αἱ πρακτικαὶ . . . δι' ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος ἀφανίζουσιν.*

Cap. XVIII.

Ed. par. *Ἐπικούρῳ οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσειεν, ὅτι ταῖς μεγίσταις ἀλγηδόσι καὶ νόσοις ἐναποθνήσκων, ἀντιπαρεπέμπετο τῇ μνήμῃ τῶν ἀπολελαυσμένων πρότερον ἡδονῶν.*

Scrib. . . . *ἀντιπαρετάττετο τὴν μνήμην . . .*

Elegantissima dictio ἀντιπαρεπέμπετο, Reiskius ait; *vicissim solatium accipere* explicat Wy. in lexico, *eum . . . recreatum fuisse comitante memoria perceptarum olim voluptatum* vertit locum Parisinus interpres. Tamen ne vocabulum quidem est *ἀντιπαραπέμπεσθαι*. Scribit vero Diog. L. X. 22 haec de ultimo Epicuri vitae die: *ἤδη τελευτῶν γράφει πρὸς Ἰδομενέα τήνδε τὴν ἐπιστολήν . . . στραγγουρία τε παρηκολουθήκει καὶ δυσεντερικὰ πάθη . . . ἀντιπαρετάττετο δὲ πᾶσι τούτοις τὸ κατὰ ψυχὴν χαῖρον ἐπὶ τῇ τῶν γεγονότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμῃ.* Ac ne quis de Diogenis fide dubitet, eadem latine legimus ap. Cic. de fin. 2. 30. 96, quamvis ibi amicus Epicuri Hermarchus nominetur: *Compensabatur tamen cum his omnibus animi laetitia, quam capiebamus memoria*

rationum inventorumque nostrorum. Quare etsi Plutarchus paullo malignius pro amicorum consuetudine voluptatum memoriam posuisse videtur, tamen quin hunc ipsum Epicuri locum expresserit nemo dubitabit. Quae quum ita sint, vel corrigendum est: *ἀντιπαρετάττετο* (med.) *τὴν μνήμην*, vel *ἀντιπαρετάττετο* (pass.) *τὸ κατὰ ψυχὴν χαῖρον ἐπὶ τῇ μνήμῃ.*

Cap. XIX.

Ed. par. *ἆρ' οὐχ' ὁμολογοῦσι μεγάλας ἡδονὰς προΐεσθαι δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν φεύγοντες ἀρχάς, ἢ πολιτείας καὶ φιλίας βασιλέων, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καλὰ εἰς τὸν βίον γίνεσθαι ἔφη Δημόκριτος.*

Scrib. ... *τὰ μεγάλα καὶ καλὰ* ....

Eundem enim Democriti locum eodem consilio Plutarchus jam attulit adv. Col. 32. *Δημόκριτος μὲν παραινεῖ τήν τε πολιτικὴν τέχνην μεγίστην οὖσαν ἐκδιδάσκεσθαι καὶ τοὺς πόνους διώκειν, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις.* Perperam igitur Mullachius in collectione Democriteorum, tamquam ex diversis libris loci sumpti sint, alterum numero 88 alterum numero 195 notavit.

Cap. XXI.

Ed. par. *'Αλλ' ὀλίγοι μὲν τῶν ἀνθρώπων δεδίασι τὸν θεόν, οἷς οὐκ ἄμεινον μὴ δεδιέναι.*

Scrib. ... *οἷς ἄμεινον μὴ δεδιέναι.*

Plutarchus enim in hoc libro — longe aliter atque eo qui est de superstitione — nimiam contendit superstitionem minus nocere quam impietatem.

Cap. XXII.

Ed. par. *Οὐ τοίνυν ὀργαῖς καὶ χάρισι συνέχεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ὅτι μὲν χαρίζεσθαι καὶ βοηθεῖν πέφυκεν, ὀργίζεσθαι δὲ καὶ κακῶς ποιεῖν οὐ πέφυκεν· ἀλλὰ ὁ μὲν „μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων," κάτω πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος.*

Scrib. *Οὐ τοίνυν ὀργαῖς συνέχεται* ... *„μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ* ... *ἐλαύνων πρῶτος πορ. δ. π. κ. ἐπιμελούμενος."*

Primum delendum est *καὶ χάρισι*, illud ipsum enim, non modo ab ira sed etiam a gratia divinum alienum esse numen, Epicuri primum praeceptum est (infra cap. 23. Diog. La. X. 139), quum sola gratia deorum naturam contineri Plutarchus doceat. Nec vero ideo *ἀλλὰ χάρισι* scribendum est, ne ter deinceps scriptor elegantis orationis studiosissimus eadem uti videatur particula. Deinde post *μέγας* inserendum est *ἡγεμών*, quia sic locus legitur apud Plat. Phaedr. 246 E. Falli enim eos Platonis interpretes, qui *ἡγεμών* e Platone ejiciendum esse censent, ipse docet Plutarchus symp. 8. 3. 5: *ὁ γὰρ δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεύς.* Sed tamquam furca expellendum est indignissimum illud *κάτω*, dii enim apud Platonem non declivi itinere deorsum labuntur sed sursum nitentes caelum circumvehuntur (*πορεύ-*

ονται πρὸς τὸ ἄναντες ἤδη). Ac perridiculo errore verbum ineptissimum Platonicis illis se videtur immiscuisse. Verba enim *πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων* in codicibus non minus quam in editionibus infra post *ὡς ὁ Πίνδαρος* legebantur, donec Xylander et Wyttenbachius justam sedem iis reddiderunt. Quam rationem ut legentibus indicaret doctum aliquem virum existimo adscripsisse *κάτω*.

Cap. XXIII.

Ed. par. *οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας, ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, οὔτε ὅ τι ἂν μέλλω πράττειν.*

Scrib. ... *ἡμέρας, οὐθ' ὅποι ἂν* ...

Sic enim locus legitur ap. Xen. Symp. 4. 48.

Cap. XXIV.

Ed. par. *Εἶτα οὗτος, ἔφη, δι' ἐκεῖνον ἀτελὴς ὁ λόγος ἔσται καὶ φοβηθησόμεθα τὸ ΛΟΓΙΟΝ πρὸς Ἐπίκουρον λέγοντες; Ἥκιστα, ἔφην ἐγώ, καὶ Δὶς γὰρ ὃ δεῖ καλόν ἐστιν ἀκοῦσαι, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα.*

Scrib. *καὶ φοβηθησόμεθα τὸ ΛΟΙΠΟΝ πρὸς* ....

„et id quod restat contra Epicurum dicere verebimur?“ Neque enim de oraculo Epicuro dato disputatur, sed, num extrema pars a Plutarcho ipso jam alibi praerepta disputationi sit adjicienda, dubitatur. Cf. supra cap. 20: *τίς, ἔφη, τὰ λειπόμενα τῷ λόγῳ ἀναδίδωσι;* De Empedocleo loco cf. Mullach ad v. 232.

Cap. XXVI.

Ed. par. ... *ἱμάτια συνήθη τοῖς τεθνηκόσι, καὶ ὡς ὁ Μίνως τῷ Γλαύκῳ „κρητικοὺς αὐλοὺς θανούσης κῶλα ποικίλης νεβροῦ“ συνθάπτοντες, ἥδιον ἔχουσι.*

Scrib. ... *θανοῦσι* ...

Etsi ipsum poetam *θανόντι* scripsisse fortasse recte existimat Heckerus (Nauck frgm. trg. ad. 348), apud Plutarchum tamen et ipso librarii mendo et plurali qui antecedit *θανοῦσι* videtur indicari.

Cap. XXVII.

Ed. par. ... *τῷ Κερβέρῳ διαδέχνεσθαι, καὶ φορεῖν εἰς τὸν* [**] *τρητόν.*

Scrib. *εἰς τὸν τρητόν* sine lacunae signo.

πίθον enim in hac formula omitti testatur Suid. s. v. *εἰς τὸν τετρημένον, λείπει, πίθον.*

Cap. XXVIII.

Ed. par. ... *ὡς ἔστιν ἐντυχεῖν ἀληθῶς τοῖς τεθνεῶσι καὶ τῷ φιλοῦντι τοῦ φρονοῦντος αὐτοῦ καὶ φιλοῦντος ἅψασθαι καὶ συγγενέσθαι.* Sequitur lacunae signum.

Scrib. ... *τοῖς τεθνεῶσι καὶ τοῦ φιλοῦντος αὐτοῦ καὶ φρονοῦντος ἅψασθαι καὶ συγγενέσθαι* ...

fore ut revera cum vita functis possimus congredi amicumque ipsum et eum mente animoque praeditum amplecti et adire, non ut Epicurei *φάσματα καὶ εἴδωλα τεθνηκότων ἑταίρων οἰόμενοι δέχεσθαι, οἷς οὔτε νοῦς ἐστιν, οὔτ' αἴσθησις, αὐτοῖς δὲ συνέσεσθαι ... μὴ προσδοκῶντες.* Haec enim praecedunt apud Plutarchum, cui fortasse Homericum illud λ. 602 *εἴδωλον, αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι τέρπεται* ante oculos versabatur. *τῷ φιλοῦντι* nisi, fallor in margine verbo *συγγενέσθαι* adjectum erat, neque enim pendere potest ex *ἐντυχεῖν.*

Cap. XXIX.

Ed. par. *Καὶ καθάπερ, οἶμαι, τὰ μὴ χρηστὰ τῶν φαρμάκων, ἀλλ' ἀναγκαῖα, κουφίζοντα τοὺς νοσοῦντας, ἐπιτρίβει καὶ λυμαίνεται τοὺς ὑγιαίνοντας, οὕτως ὁ Ἐπικούρου λόγος τοῖς μὲν ἀθλίως ζῶσιν οὐκ εὐτυχῆ [**] τοῖς δὲ καλῶς πράσσουσι τελευτὴν ἐπαγγέλλεται ... τῶν δὲ ... βρυόντων ἀγαθοῖς παντάπασι κολούει τὸ εὔθυμον.*

Scrib. ... *τὰ μὴ χαρτὰ τῶν φαρμάκων ... τοῖς μὲν ἀθλίως ζῶσιν οὐκ εὐτυχίαν, τοῦ δὲ κακῶς πράσσειν τελευτὴν ἐπαγγέλλεται ...*

Apparet necessitati opponi acerbitatem quandam medicinae vel molestiam (cf. an seni 25: *καθάπερ τὰ φάρμακα δάκνει παραχρῆμα καὶ λυπεῖ, τὸ δὲ καλὸν ... ὕστερον ἀναδίδωσι.*) Ac de homine quidem positum *χρηστός* animum lenem clementemque significat (cf. Lucull. 18: *ταῦτα μὲν οὖν φύσει χρηστὸν ὄντα καὶ φιλάνθρωπον ἠνία τὸν Λούκουλλον*, Alex. 30: *οὕτω γὰρ ἦν χρηστὸς κρατήσας Ἀλέξανδρος ὡς δεινὸς μαχόμενος*, maxime Phoc. vit. 10), ideo tamen *πρᾶγμα μὴ χρηστόν* non est *res acerba* sed *res inutilis.* De verbo *χαρτὸς* cf. supra cap. 7: *κακῶν ἀποφυγὴ τὸ χαρτόν ἐστι καὶ ἀγαθόν*, cap. 14: *καὶ μηδὲν αἱρετὸν ἔχουσι μηδ' ὀρεκτὸν ὅλως μηδὲ χαρτόν*, symp. 5 prooem: *οὐδὲν ἴδιον τῇ ψυχῇ τερπνὸν οὐδὲ χαρτὸν οὐδ' αἱρετὸν ὅλως.* Quod ad reliqua verba attinet, ne Plutarchi contra Epicurum argumentatio in re omnium captiosissima prorsus videatur claudicare, prope integram Reiskii emendationem servavi.

ADVERSVS COLOTEM.

Cap. IV.

Ed. par. *Πρὸς δὲ Βεῤῥονίκην τὴν Δηϊταύρου τῶν Λακεδαιμονίων τινὰ γυναικῶν ἀφικέσθαι λέγουσιν· ὡς δ' ἐγγὺς ἀλλήλων προσῆλθον, εὐθὺς ἀποστραφῆναι, τὴν μὲν τὸ μύρον, ὡς ἔοικε, τὴν δὲ τὸ βούτυρον δυσχεράνασαν.*

Scrib. ... *Στρατονίκην τὴν Δηϊτάρου τῶν Παιονίδων τινὰ γυναικῶν ...*

Deiotari regis uxor in Plutarchi libro qui est **de virtutibus mulierum** — temere enim Cobetum unm Plutarchus libelli auctor esset dubitasse his ipsis diebus M. Dinse in programmate Gymnasii Berolinensis Leucophaei demonstravit — ibi igitur Deiotari uxor **his** vocatur **Stratonice**. Reginam vero non magis credes quam ex Lacaenis ullam quamvis incomptis corpus butyro unxisse. Quodsi butyro ungi olim Spartae usitatum fuisse fingis, at Deiotari temporibus miselli illi Lacones a prisca disciplinae severitate diu defecerant. Quare quum de barbara aliqua muliere bello fortasse capta cogitandum esse appareat, juvat meminisse bellicosissimos **Paeones** butyro non solum vesci sed etiam ungi solitos esse. cf. Hecat. Mil. ap. Athen. 10. 447. d: *ἀλείφονται δὲ ἐλαίῳ ἀπὸ γάλακτος*, et Anaxandridem ap. Ath. 4. 131. b de universis Thracibus: *δειπνεῖν δ' ἄνδρας βουτυροφάγας αὐχμηροκόμας μυριοπληθεῖς.*

Cap. V.

Ed. par. *Ὥρα δὴ σκοπεῖν, τίνες μᾶλλον ἄνθρωποι τὸ μὴ μᾶλλον ἐπάγουσι τοῖς πράγμασιν, ἢ οἱ πᾶν μὲν τὸ αἰσθητὸν, κρᾶμα παντοδαπῶν ποιοτήτων ἀποφαίνουσι Σύμμικτον, ὥστε γλεῦκος αὐλητήριον.*

Scrib. ... *ὥστε γλεῦκος ἀλφιτήριον, ut mustum polentarium, mustum cui polenta adjecta est.*

Num quid aptius rerum mixtarum exemplum inveniri potest quam qui e miscendo nominetur Homericus ille *κυκεών?* Cf. *κ.* 234: *ἐν δέ σφιν τυρόν τε καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι χλωρὸν οἴνῳ Πραμνείῳ ἐκύκα* et Epinici comici versus ap. Athen. 10. 432. c: *ἐπαλφιτοῦντα τοῦ θέρους ποτὲ ἰδὼν Σέλευκον ἡδέως τὸν βασιλέα.* De vocabulo minus usitato *ἀλφιτήριος* exscribo locum Antiphanis, quamquam probe scio Cobetum N. L. p. 174 contra hanc formam disputasse: Poll. 10. 179 ... *οἱ δὲ Ἀττικοὶ κόικα ... σαφῶς δὲ αὐτὸ Ἀντιφάνης ἐν Βομβυλιῷ δηλοῖ εἰπὼν ἀγγεῖον ἀλφιτήριον κόιξ.*

Cap. XI.

Ed. par. (ex Empedocle) ... *εὖτε δ' ἀποκριθῶσι* (scil. clementa) *τὰ δ' αὖ δυσδαίμονα πότμον*

εἰκαί [ὡς] *καλέουσι· νόμῳ δ' ἐπίφημι καὶ αὐτός.*

.. *τοὺς δὲ τῇ συγκρίσει ταύτῃ καὶ διακρίσει φύσιν τινὰ καὶ πότμον δυσδαίμονα καὶ θάνατον ΑΛΟΙΤΗΝ ἐπικατηγοροῦντας, ᾗ σφάλλονται διδάξας, οὐκ ἀφείλετο τὸ χρῆσθαι ταῖς εἰθισμέναις φωναῖς περὶ αὐτῶν.*

Scrib. ... *καὶ θάνατον ΜΑΤΗΝ ἐπικατηγοροῦντας.*

Ipsius Empedoclis versus prope omnes bene correxit Mullachius (Frgm. v. 108 cet.) Manifestum autem est, Plutarchi verbis contineri explicationem et quasi circumlocutionem quandam Empedocleorum. Sed quum nemo scriptoris locum difficilem explicaturus verbis utatur multo obscurioribus, missis lexicographorum de vi formaque vocabuli *ἀλοιτὴν* vanis commentis, verbum desideratur quo Plutarchus ea interpretetur quae post *δυσδαίμονα πότμον* apud Empedoclem olim legebantur. Sive igitur Empedocles scripsit *ᾗ θέμις οὔ, καλέουσι*, id quod Plutarchus praec. reip. ger. 28 testari videtur, sive *ἀπρεπέως καλέουσι,*

quae Mullachii est sententia, sive etiam *εἰκαίως*, *καλέουσι*, his omnibus non alia vis est subjecta ac verbis *μάτην ἐπικατηγοροῦσιν*. Quid multa? *ἀλοιτῆς* non minus quam monstra illa *εὐβράγχη*, *ἀπουλώτιστος*, *ἀντιπαραπέμπεσθαι*, *αὐλητήριον* e lexicis est ejiciendum.

Cap. XIII.

Ed. par. *'Αλλ' ὅ γε Παρμενίδης οὔτε πῦρ ἀνῄρηκε οὔτε ὕδωρ οὔτε κρημνὸν οὔτε πόλεις, ὥς φησι Κολώτης, ἐν Εὐρώπῃ καὶ 'Ασίᾳ κατοικουμένας· ὅς γε καὶ διάκοσμον πεποίηται, καὶ στοιχεῖα μιγνὺς, τὸ λαμπρὸν καὶ σκοτεινὸν, ἐκ τούτων τὰ φαινόμενα πάντα καὶ διὰ τούτων ἀποτελεῖ.*

Scrib. ... *οὔτε πῦρ ... οὔτε ὕδωρ οὔτε κόσμον οὔτε πόλεις* .....

Praecipitium exhiberi inter exempla rerum quae sint quum incredibile sit, *κόσμον* scripsi, quo sermo a primis elementis ad opera hominum melius procedere videatur. Ceterum ne quis haereat in verbo *διάκοσμον* — quemadmodum ipse parumper *διαίρεσιν πεποίηται* scribendum esse credidi, quod paulo supra de Epicuro dictum esset *ὡς μιᾶς οὔσης (τῆς φύσεως) εἰς δύο πεποίηται τὴν διαίρεσιν* — ex ipso Parmenide petitum est. Mull. v. 120: *τῶν σοι ἐγὼ διάκοσμον ἐοικότα πάντα φατίσω.* Nec vero ibi significat mundi fabricam, quae est solita interpretatio, (quamvis ipse Plutarchus illam carminis Parmenidei partem *κοσμογονίαν* nominet amator. 13) sed ordinem et dispositionem.

Ib. ed. par. ... *καὶ οὐδὲν ἄῤῥητον* (Parmenides), *ὡς ἀνὴρ ἀρχαῖος ἐν φυσιολογίᾳ, καὶ συνθεὶς γραφὴν ἰδίαν, οὐκ ἀλλοτρίας διαφθορὰν, τῶν κυρίων παρῆκεν.*

Scrib. ... *ὡς ἀνὴρ ἀρχηγὸς ἐν φυσιολογίᾳ*

cf. aq. an ign. 12: *διὸ καὶ τὸν Ἥφαιστον ἀρχηγὸν αὐτῶν* (scil. *τεχνῶν*) *ποιοῦσι*, de mus. 11: *φαίνεται δ' Ὄλυμπος ... ἀρχηγὸς γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ καλῆς μουσικῆς.*

Ib. ed. par. *'Επεὶ δὲ καὶ Πλάτων, καὶ Σωκράτης ἔτι πρότερος, συνεῖδεν ὡς ἔχει τι δοξαστὸν ἡ φύσις ... τοῦ νοητοῦ δὲ ἕτερον εἶδος,*

Ἔστι γὰρ οὐλομελές τε καὶ ἀτρεμὲς, ἠδ' ἀγένητον,

ὡς αὐτὸς εἴρηκε, ... ταῦτα συκοφαντῶν .. ὁ Κολώτης ... ἁπλῶς φησι πάντα ἀναιρεῖν τῷ ἓν ὂν ὑποτίθεσθαι τὸν Παρμενίδην.

Scrib. *'Επεὶ δὲ καὶ πάντων καὶ Σωκράτους ἔτι πρότερος ...*

Restituenda enim est vulgata lectio, quam Wyttenbachius nescio quo occaecatus errore in deterius mutavit. Nam quum non solum quae in apodosi leguntur ad solum Parmenidem attineant, sed etiam in priore enunciatione *ὡς αὐτὸς εἴρηκε* Parmenideo versui additum sit, manifestum est, omni enunciatione non Platonis vel Socratis sed Parmenidis de duplici rerum natura doctrinam contineri. Duae enim partes erant carminis ejus: *τὰ πρὸς ἀλήθειαν* et *τὰ πρὸς δόξαν.*

Ib. ed. par. (Parmenides) ... *εἰς μὲν τὴν τοῦ ἑνὸς καὶ ὄντος ἰδέαν τίθεται τὸ νοητὸν, ὂν μὲν ὡς ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον ... εἰς δὲ τὴν ἄτακτον καὶ φερομένην τὸ αἰσθητόν· ὧν καὶ κριτήριον ἴδιόν ἐστιν.*

Ἡ μὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεκ [*ἐς ἦτορ*]

τοῦ νοητοῦ καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντος ὡσαύτως ἁπτόμενον,

*Ἡ δὲ βροτῶν δόξας, αἷς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθὴς
διὰ τὰ παντοδαπὰς μεταβολὰς . . . δεχομένοις ὁμιλεῖν πράγμασιν.*

Scrib. . . . *καὶ φθειρομένην τὸ αἰσθητόν· ὧν καὶ κριτήριον ἰδεῖν ἐστιν ἠμὲν ἀληθείης . . . ἠδὲ βροτῶν δόξας, ταῖς . . . . .*

φθειρομένην scripsi pro *φερομένην* quo melius opponatur superioribus: *ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον.* Sic infra legitur cap. 16: *τὸ ἀνώλεθρον τῷ φθειρομένῳ.* Saepissime vero confundi a librariis *φέρεσθαι* et *φθείρεσθαι* docet Cobet. N. L. p. 404. Reliqua quomodo siut corrigenda apparet ex Diog. L. IX. 22 (plures auctores citat Mullach. ad. v. 28). Ibi euim Parmenideorum versuum haec est forma: *Χρεὼ δέ σε πάντα πυθέσθαι, ἠμὲν . . ἠδὲ . . . .* Formula *ἰδεῖν ἐστι* (sic recte ante Wyttenbachium legebatur) sexcenties apud Plutarchum legitur.

Cap. XV.

Ed. par. . . . *ἐξίσταται* [scil. *τὸ δι' ἕτερον καὶ μηδέ ποτε ὡσαύτως ἔχον*] *δι' ἀσθένειαν, ἅτε τῆς ὕλης περὶ τὸ εἶδος* [ideam] *ὀλισθαινούσης καὶ πάθη πολλὰ καὶ μεταβολὰς ἐπὶ τὴν εἰκόνα τῆς οὐσίας, ὥστε κινεῖσθαι καὶ σαλεύεσθαι, δεχομένης.*

Scrib. . . . *καὶ μεταβολὰς ἐπὶ τῆς οὐσίας, . . . δεχομένης.*

Nam *τὴν εἰκόνα* ex iis quae subsequuntur: *Πλάτωνα μὲν εἶναι τὴν εἰκόνα τοῦ Πλάτωνος* huc vitiose venisse existimo. *Μεταβολαὶ τῆς ὕλης ἐπὶ τὴν εἰκόνα τῆς οὐσίας* esseut mutationes materiae in imaginem substantiae, quod quam sit absurdum apparet. Fiuut autem mutatioues in substantia imaginis, ut iufra legimus *μονιμώτερα πρὸς οὐσίαν* et cap. 16: *μόνιμα καὶ ἄτρεπτα ταῖς οὐσίαις.*

Cap. XVII.

Ed. par. (Epicurus scribit ad Colotem): *Ὡς σεβομένῳ γάρ σοι τὰ τότε ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα, προσέπεσεν ἐπιθύμημα ἀφυσιολόγητον, τὸ περιπλακῆναι ἡμῖν γονάτων ἐφαπτόμενον καὶ πάσης τῆς εἰθισμένης ἐπιλήψεως γίνεσθαι, κατὰ τὰς σεβάσεις τιμῶν καὶ λιτάς.*

Scrib. *καὶ πάσης τῆς εἰθισμένης ἐπικλήσεως γίνεσθαι.*

Quamquam Epicurus verbis non minus quam re ipsa lasciviens tam incondito et abjecto dicendi genere usus est, ut coujectura quid dixerit assequi saepe difficillimum sit (cf. Lob. ad Phryn. p. 283), tameu plerique editores *ἐπιλήψεως* in suspicionem vocare non dubitaverunt. Comparanti autem Plutarchi de Epicureis verba: *τοὺς ὑμετέρους βρόμους καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ κροτοθορύβους, καὶ σεβάσεις καὶ ἐπιθειάσεις, αἷς προτρέπεσθε καὶ καθυμνεῖτε τὸν ἐπὶ ἡδονὰς παρακαλοῦντα* et Epicuri *κατὰ τὰς σεβάσεις τιμῶν* (?) *καὶ λιτάς* et rursus Plutarchi: *τοῦ δὲ ἀντιλιτανεύοντος* videtur mihi vocabulo *ἐπιλήψεως* vociferatio quaedam et iuvocatio subesse. Quare *ἐπικλήσεως* scripsi, etiam Cobeti emendationis cujusdam memor quae N. L. p. 527 legitur.

De loquendi formula *γίγνεσθαί τινος* cf. quae nuperrime prodierunt Bernhardyi Paralip. ad Synt. II. p. 67.

Cap. XXVII.

Vulg. ante Wyt. *τὰ καλὰ ταῦτα καὶ λεῖα καὶ προσηνῆ κινήματα τῆς σαρκός.*

Ed. par. *τὰ μαλακὰ ταῦτα.*

Scrib. *τὰ ἁπαλά* cf. supra ad libr. non posse .. cap. XI.

Ib. ed. par. *τὸ δὲ φύσει περιέχεσθαι τὰ τεκόντα τῶν γειναμένων, οὐχὶ πᾶσι φαινόμενον ἀναιρεῖτε;*

Scrib. *τῶν γεννωμένων*
οἱ γειναμένοι enim parentes sunt. *περιέχεσθαί τινος* apud Plutarchum est *amore aliquem complecti.* cf. vit. Arat. 50: *λῃσταὶ .... κρημνῶν περιέχονται.* sympos. 6, 3. 2: *τοῖς πόροις τούτοις ὧν ἔνιοι περιέχονται καὶ ἀγαπῶσι.* vit. Them. 9: *μηδενὸς δὲ ὑπακούοντος ἀλλὰ τῆς Πελοποννήσου περιεχομένων.*

Cap. XXXIII.

Ed. par. *Καίτοι ὅτι Μητρόδωρος εἰς Πειραιᾶ κατέβη, ... πρὸς πάντας ἐγράφετο καὶ πάσαις ἐπιστολαῖς, μεγαληγοροῦντος Ἐπικούρου καὶ σεμνύοντος ἐκείνην τὴν ὁδόν.*

Scrib. .. *πρὸς πάντας ἐγράφετο καὶ πάσας ἐπιστολαῖς, μεγαληγοροῦντος Ἐπικούρου* cf. de lat. viv. 3: (de hac ipsa re) *μηδὲ διάπεμπε βίβλους, πᾶσι καὶ πάσαις ἐπιδεικνύμενος τὴν σοφίαν*, non posse 12: *Πυθοκλέους δὲ πάντες καὶ πᾶσαι δέονται δι' Ἐπικούρου.* ibid. 27: *πάντας εἶναι καὶ πάσας προθύμους τῷ Κερβέρῳ διαδάκνεσθαι.* Praeterea de hac formula cf. Wyt. Ind.

Cap. XXXIV.

Ed. par. ... *διακελεύεται* (Epicurus) „*μὴ νόμοις καὶ δόξαις δουλεύοντα ζῆν, ἐφ' ὅσον ἂν μὴ τὴν διὰ τοῦ πέλας ἐκ πληγῆς ὄχλησιν παρασκευάζωσιν.*"

Interpr. par. *nisi quatenus ob vicinum ictum perturbationem afferunt.*

Scrib. *τὴν διὰ τὰς πέδας ἢ ἐκ πληγῆς ὄχλησιν.*

Quae enim proxime sequuntur: *ἐὰν μὴ προσῇ φόβος πληγῆς καὶ κολάσεως* indicare videntur, supra plagae alterum poenae genus additum fuisse. Quamquam quod supra de Epicuri sermone disputatum est hic quoque valet.

Francofurti ad Viadrum typis Trowitzschianis.